

עוד על ה'הסכם לכבוד הדדי'

בהמשך למאמרי שהתפרסם ב'צהר' כ, יש מקום להבהרות נוספות המתייחסות להסכם לכבוד הדדי במתכונתו הנוכחית.

א. 'קנס' או 'מזונות'

אין חולק כי אדם יכול להתחייב בהתחייבות ממון שאינו מחוייב בה על פי הדין; ועל כן ניתן להתחייב בתשלום מזונות שאינם מחוייבים על פי הדין. אין מניעה לקרוא לתשלום זה בשם "מזונות" או בכל שם אחר. אך קריאת השם אינה משנה את העובדה שהתשלום אינו חיוב שיסודו בדין, אלא במעשה התחייבות שנוצר על ידי קניין שבו הבעל התחייב יתר על המחוייב על פי הדין.

ביחס לחיוב שיסודו בדין, כגון חיוב מזונות המוטל על האדם גם בלא מעשה התחייבות, אין מניעה שהבעל יחוייב בו עד למועד שבו ייתן גט. אך אם חיוב הממון נוצר מכוח מעשה קניין, שבו הבעל התחייב בממון שאינו מוטל עליו מכוח הדין - חיוב ממון שמעיקרו נועד כדי לאלץ את הבעל לתת גט - וחיוב זה יופעל כתוצאה מסירובו לתת גט, הרי שיש לראות בתשלום זה "קנס" שמטרתו להביא לידי "הסכמה" לגירושין, גם אם יסכימו לכנות תשלום זה בשם "דמי מזונות".

אין כך פני הדברים בתשלום שעילת חיובו הוא בדין, ולא בהתחייבות הבעל. על כן העיקרון הקובע בהלכה זו אינו קשור בשם שבו נבחר לכנות תשלום זה, אלא החילוק הוא בין תשלום שיסודו בהתחייבות הבעל לתשלום שיסודו בדין. ביחס לתשלום הנובע מהתחייבות הבעל, אם התחייבות זו נועדה ללחוץ עליו לתת גט, כתבו הרשב"א ועוד פוסקים שיש בכך כפייה על הגט. וכתב בספר תורת גיטין (קלד, ד): "אינו גט מעושה, רק כשתולה הקנס בגט". וכן כתב בספר דברי מלכיאל (ח"א סי' פו), כשהגדיר בקצרה את שיטת הרשב"א: מי שהתחייב ליתן קנס אם לא יגרשנה, שכתבו קצת פוסקים דמיקרי אונס - עיי' אה"ע סי' קלד, שם הקנס הוא בשביל שאינו מגרש.

דהיינו, הנקודה הקובעת היא שהתשלום שבו הבעל חוייב נועד לאלצו לתת גט, מאחר והוא לא ייפסק בלא שיינתן הגט.

ב. ההסכם של הגרז"נ גולדברג לעומת ה'הסכם לכבוד הדדי'

ישנו נוסח הסכם קדם נישואין שעליו חתמו כמה גדולי תורה (יובא להלן בנספח, בדבריו של הגרז"נ גולדברג שליט"א). אולם הסכם זה אינו הסכם בין שני צדדים, אלא שטר התחייבות של צד אחד, שהוא הבעל. יסודו - בדברי התורה גיטין (שם), וכאמור, לשיטתו, אין בעיה בהתחייבות כזו. מאחר וחיוב הממון אינו תלוי בגירושין, ותינתן הפסקת תשלום הממון בהיעדר גירושין בהתאם לתנאים המפורטים בגוף ההסכם, כך שתשלום הממון אינו כפייה לגירושין אלא לקיום פסק בית הדין או הצעת בית הדין שידון בין הצדדים, ואינו בהכרח הוראה הקובעת

שעליהם להתגרש. לעומת זאת, היהסכם לכבוד הדדי קושר בין אי מתן הגט לתשלום הממון. החל ממועד מסויים כל עוד האשה תובעת גירושין וכל עוד לא יסודר הגט, הבעל מחוייב בתשלום הממון (אלא אם כן האשה מצדה תעכב את קבלת הגט). זכיתי לברר סוגיא זו עם הגרז"י שליט"א, ועמדנו מצורפת כנספח למאמר הנוכחי. הרב שליט"א הבהיר לי כי כוונת השטר שבו הוא תומך היא לפתור את בעיית היעדר חיוב הבעל במזונות אשתו המורדת ואומרת "מאיס עלי". אף שעל פי ההלכה אין מחייבים אותה לחזור לחיות עם בעלה (רמ"א אה"ע עז, ג), וכן אין מחייבים גירושין - בנסיבות אלו יוצא שהאשה אינה זכאית למזונות למרות היותה נוהגת כפי שהורו לה, שאינה חייבת לשוב לבעלה. בנקודה זו באה התחיבות הבעל לשלם מזונות במקום שהדין פוטר אותו. אך מגמת ההתחיבות היא רק להבטיח לאשה קיום בנסיבות אלו, ולא לאלץ את הבעל להסכים לגירושין. מתוך כך באה התנגדותו של הגרז"י לכתובת מבוא הקושר בין התחיבות הממון לגירושין, וההופך את מהות השטר להתחיבות שנועדה לאלץ את הבעל לתת גט. על כן אין לראות שטר זה כ'הסכם למניעת עגינות', או הגדרות דומות. המעיין בדבריו של הגרז"י להלן יראה שכך כתב בקצרה.

נציין את ההבדלים המהותיים בין שטר ההתחיבות הנזכר לבין היהסכם לכבוד הדדי:

1. כאמור, בשטר זה אין זיקה בין הפעלת חיוב הממון להיעדר סידור הגט (הגט כלל אינו מאוזכר בהסכם). לפי תנאי ההסכם, יתכן וחיוב הממון יבוטל בטרם יינתן הגט, מה שלא קיים ב'הסכם לכבוד הדדי'. על כן היהסכם לכבוד הדדי כופה על הגירושין, לעומת השטר הנזכר, שבהטלת המזונות בתנאים הנזכרים, כופה בעקיפין על התייצבות בבית הדין ועל מילוי הוראות בית הדין והמלצותיו.

2. חיוב הממון בשטר זה כפוף לבירור המהותי של הגורמים לפירוד. בשטר זה נקבע שהבעל לא יחוייב בתשלום במקרה שבו יתברר בבית הדין שהאשה אינה מקיימת פסק דין או המלצה של בית הדין.

יש להציג באופן ברור את הנקודה המרכזית. היעד שאליו חותרים מנסחי היהסכם לכבוד הדדי הוא כפייה על גירושין בכל מקרה ובכל תנאי, ולא כפייה לביצוע הוראות בית הדין, לעומת השטר הנ"ל המחייב מזונות בכפוף לבירור הסכסוך בבית הדין. בעקיפין, השטר כופה לביצוע הוראה שניתנה על ידי בית הדין שהוא גוף נייטרלי ומוסמך שיקבע עמדה בסכסוך, לאחר בחינת כל מקרה לגופו ולאחר שמיעת הצדדים. לא ברור מה ההיגיון התורני או החברתי של מנסחי היהסכם לכבוד הדדי, המבקשים לדחוף לכפיית גירושין על הבעל או על האשה בכל מחיר ובכל תנאי, שלא בכפוף לבירור הנסיבות, בכל מקרה לגופו.

3. בשטר הנ"ל אין הגדרת סכום קבוע וידוע מראש בטרם מילוי השטר, אלא ישנה קביעת גובה דמי המזונות בכל מקרה לגופו. הבעל המתחייב רשאי להפעיל שיקול דעת בשאלה מה גובה הסכום שבו בחר להתחייב. אין בפנינו גושפנקא של גדולי תורה להביא לחיוב כל אדם בסכום מזונות גבוה; סכום שאצל חלק מהאוכלוסייה הוא גבוה מהכנסתו החודשית הפנויה של הבעל. מאחר ולפי כוונת אותם גדולי תורה מימוש ההסכם יידון בבית הדין, וכפי שכתב הגרז"י במכתבו

להלן, וכפי העולה מדברי הגר"ב ז'ולטי ז"ל¹, הרי שכל סכום שיתברר שהבעל אינו יכול לעמוד בו, יופחת ויעודכן על פי הסכום הריאלי בעבורו, ועל כל פנים הכול בכפוף להלכות סידור בעל חוב. לא יארע מצב שבו הבעל יאויים בהכנסתו למאסר עקב אי יכולתו לשלם את מלוא הסכום. לעומת זאת, ב'הסכם לכבוד הדדי', החתן והכלה מקבלים לחתימה את ההסכם שבו כבר נקבע מראש סכום גבוה של 1,500 דולר. קיים כאן לחץ המובנה בגוף ההסכם, כאשר שאלת גובה הסכום אינה נתונה למו"מ או לשיקול דעת. חתן שינסה לערער על כך ייתפס כמי שעושה בעיות במעמד הרגיש של החתימה על ההסכם, שהרי ערעור כזה יחייב לחפש טופס חדש שבו לא נקבע מראש הסכום. כפי הנראה אין טופס כזה בהישג יד (ולאחר מכן, הצידוק לשלילת טענת 'גט מעושה' בהפעלת הסעיף תהיה, שההתחייבות נעשתה מרצונו החופשי של הבעל).

4. כאמור, הדבר פשוט שכוונתם של בעל 'תורת גיטין' ושל גדולי התורה שתמכו בהסכם הני"ל היתה שהן נושא חיוב הממון והן שאלת הגירושין ושלוש הבית יידונו באותה מסגרת, בבית הדין, וכפי שכתב הגר"נ להלן, ובית הדין מוסמך לפי שיקול דעתו (ההלכתית) להורות על הפסקת החיוב. אם בית הדין יקבע בנסיבות מסויימות שחיוב הממון נקשר לאי מתן הגט, כגון בתנאים שנקבעו בין הצדדים במעמד החתימה על ההסכם ולא עלו על הכתב בתוך ההסכם וכיוצ"ב, או שיתבררו בעיות אחרות בתוקפו של ההסכם (כגון היעדר קניין, היעדר גמירות דעת או אונס וכיוצ"ב), בנסיבות אלו יורה בית הדין על ביטול תוקף ההסכם בטרם יסודר הגט. מלבד זאת, במתכונת כזו, אין חשש שהבעל מאויים בהפעלת סעיף המזוונות בערכאה אחרת שאינה דנה על פי דין תורה. ולמעשה קיים פיקוח של בית הדין בכל מקרה ומקרה לגופו. פיקוח כזה אינו קיים ב'הסכם לכבוד הדדי'. כל עוד לא נשללה סמכותם של בתי המשפט לדון בסעיף המזוונות, אין ספק כי בחלק מהמקרים שבהם הבעל יימנע ממתן גט לפי דרישת האשה, הוא יהיה מאויים בהפעלת סעיף המזוונות בבית המשפט - דבר שיאלץ אותו לבוא לבית הדין ולהודיע על הסכמתו להתגרש - הסכמה שלדעת פוסקים רבים אין בה ממש. סביר שבמקרים רבים עקב אותו איום יאלץ הבעל שלא להודיע לבית הדין על צעדי הכפייה שנקטו, ויסודר גט בלא הפיקוח הנחוץ של בית הדין על כשרותו ובלא לעמוד על הנושא ההלכתי הטעון בירור. בנסיבות אלו, מעשה בית הדין ותעודת הגירושין אינם אסמכתא לכשרות הגט. עד היום מדיניות בית המשפט לענייני משפחה היא שלא להוציא פסק דין שיש בו כפיית גירושין, למעט מקרים חריגים (כגון פסק הדין של בית המשפט לענייני משפחה בירושלים, שניתן לאחרונה על ידי השופט מנחם הכהן). אך יתכן שבית המשפט לא יראה בביצוע סעיף המזוונות ב'הסכם לכבוד הדדי' משום כפייה על גט, ויראה את עצמו חופשי לדון ולפסוק מזוונות אלו, וייתכן כי בסופו של דבר בית הדין ידע על כך ויעלה פקפוקים על כשרותו של הגט. עלינו לשלול מגמה מסתמנת, למצוא דרך להביא את הבעל להסכמה לגירושין בהפעלת הליכים מחוץ לבית הדין, ולהותיר בבית הדין את סידור הגט בלבד, מתוך החשש שאם הנושא במלואו ידון בבית הדין תתעורר שאלת גט מעושה שלא כדין.

1. "בעניין תקנת עגונות", 'הפרדס', שנה נז, חוברת ז (עמ' 6) - מובא במאמרו של הרב דוד בס, 'צהרי כ', עמ' 99 הע' 22. הרב בס ביקש להדגיש שמאמרו נשמטו בעת העריכה דברים נוספים שכתב הרב ז'ולטי (שם): "כמובן שזה תלוי במעמדו הכספי של הבעל... ועוד יותר מזה, הלא לפי הצעתנו, הבעל יוכל להגיש תביעה בבית דין רבני המוסמך לכך, לפטור אותו לגמרי מסכום המזוונות או ממקצתו".

העולה מדברינו - שהיהסכם לכבוד הדדי שונה לחלוטין במהותו מן היהסכם המקובל על הגרז"ן גולדברג, ובכמה מישורים.

ג. היעדר גיבוי להסכם

יש האומרים, כי לא שמענו טענות שהחתימה על היהסכם לכבוד הדדי עלולה לגרור אחריה בעיית גט מעושה שלא כדין. אמירה זו אינה במקומה. סדר הדברים התקין הוא, שבד בבד עם יציאת ההסכם לאוויר העולם - הסכם שיש בו שינוי מהמקובל עד כה - תיכתב חוות דעת המאשרת את ההסכם מבחינה הלכתית. אם מוצר מזון אינו נאכל בלא חותמת כשרות כתובה וחתומה על ידי רב מוכר המומחה בתחום הכשרות, ק"ו בהסכם כזה הנוגע לכשרות הנישואין והגירושין בעם ישראל. עד היום לא ראיתי חוות דעת הלכתית כנדרש בנסיבות אלו. ולמרות זאת, עדיין מתארגנים כנסי תמיכה ביישום ההסכם. לאחר ששמעתי את הטענה שהגרז"ן גולדברג נתן גיבוי הלכתי להסכם, יזמתי פגישה עמו והתברר לי שאין כך פני הדברים. הגרז"ן תמך בהסכם שעקרונותיו הם כעקרונות של השטר הנזכר, ולאחר שראה את המוצר המוגמר של היהסכם לכבוד הדדי, הוא הביע דעתו שבכמה תוספות הקושרות את חיוב הממון לגירושין, שעיקרן במבוא להסכם, מנסחי ההסכם נמצאו "מקלקלים" את ההסכם מכפי שהיה במתכונת קודמת ושנכתב על דעתו. באותו מעמד, הודיע לי הרב על התנגדותו לשימוש ביהסכם לכבוד הדדי במתכונתו הנוכחית, וביקש לפרסם את דעתו, ולהלן מכתבו אליי. המכתב מפורסם על דעתו.

מלבד זאת, נציין למאמרו של הגי"ר אברהם שיינפלד שליט"א (אב"ד בתל אביב) בתחומין כב עמ' 148, ששלל הסכם זה מפני הבעיות ההלכתיות הנובעות ממנו בכשרות הגט.

בכנס רבני צ'הרי שנערך בירושלים ביום ג' בכסלו תשס"ה, אמר הגי"ר שלמה דיכובסקי בהרצאתו שאין מקום להסכם קדם נישואין הקובע תשלומי ממון, עקב בעיית גט מעושה, ולכן הציע לגבש הסכם מסוג אחר. בסיכומו של דבר, לא ידוע לי על גורם רבני מוסמך התומך ביהסכם לכבוד הדדי.

הוצע בזמנו בארה"ב הסכם קדם נישואין שנתמך על ידי מספר רבנים. תמיכתם מתייחסת לנסיבות אחרות, שבהן ניתן פסק דין חוקי בבית המשפט המוסמך (כפי שהמצב בחו"ל) לגירושין או לפירוד אזרחי, ובכך הערכאה השיפוטית המוסמכת על פי חוק, כפתה על הצדדים מצב משפטי ביחס לנישואיהם; וכמובן, מצב זה יישאר בתוקפו גם בהיעדר גט פיטורין כדמו"י ואינו ניתן לשינוי על ידי הבעל. יש לדון בהסכם זה ובנסיבות המיוחדות הכרוכות בו, בנפרד מהדיון ביהסכם לכבוד הדדי, המתייחס למצב שבו תהיה תביעת גירושין בלבד ובלא פסק דין אזרחי לגירושין.

ד. בעיות נוספות

1. גובה סכום "מזונות"

בדיון שהתקיים בכנס צ'הרי, הוזכרה דעת הסוברים כי מזונות גבוהים שבהם הבעל חוייב בערכאות אינה גוררת קביעה של גט מעושה. אולם אין הנידון דומה לראיה, מאחר ואונס ממון שאינו גבוה, הגם שהוא כופה את האדם לתשלום ממון שלא כדין, אינו גורר תוצאה של גט

מעושה (עיי' שו"ת בית אפרים תניינא אה"ע סי' ע; שו"ת צמח צדק אה"ע סי' רסב). ועיי' באגרות משה (אה"ע ח"א סוף סי' קלז) שלא חשש לגט מעושה בנסיבות שבהן הבעל חוייב במזונות גבוהים מעט, מפני שתוספת קטנה על המזונות המחוייבים על פי הדין, אין בה כדי לקבוע שהגט מעושה. אך כל זה אמור במקרה שדמי המזונות נקבעו בערכאות בהליך שיפוטי תקין על פי הכללים הנוהגים באותה ערכאה ולאחר בחינת יכולתו של הבעל. ואין מקרה זה דומה למקרה שבו הבעל פטור לגמרי מתשלום מזונות על פי ההלכה, ומחוייב בתשלום 1,500 דולר לחודש, או שהוא עקרונית מחוייב במזונות, אך הכנסתו הפנויה אינה מאפשרת לו כלל לשלם סכום כזה. בנסיבות אלו, לא ניתן לקבוע כי סכום כזה, המחוייב מידי חודש, הוא סכום מועט שאין בו משום כפייה על גט. ומה עוד שבמקרים מסויימים הבעל יהיה צפוי לנקיטת אמצעי גביית מזונות אלו בהליכי הוצאה לפועל, לרבות מאסר.

2. סמכותו של בית הדין

ביחס לשאלת הסמכות, לדעתי אין חולק על כך שבעניין חיוב הממון המוגדר כתשלום מזונות ניתן להסכים על הערכאה השיפוטית שתדון ביניהם. אך אם קיים חשש שבית המשפט בעתיד "יחדש חידושים" משפטיים אחרים, הרי שהפיתרון הוא להתנות את חיוב הממון בדיון בבית הדין. דהיינו, לא להסתפק בהסכמה על סמכות בית הדין, אלא להוסיף שההתחייבות תחול בתנאי שהדיון יתקיים בבית הדין. בניסוח כזה אין חשש שערכאה שיפוטית אחרת תתעלם מתנאי זה.

3. הסתכנויות אפשריות

יש להצטער על כך שהעוסקים בקידום מסיבי של הקמפיין להכנסת היהסכם לכבוד הדדי לביצוע מעשי בהיקפים גדולים, אינם מודעים לכך כי כבר היום מתעוררות שאלות של כשרות הגט לאחר שסודר גט-פטורין לזוגות עם הסכם כזה והבעל נאלץ לתת גט מכוחו של אותו הסכם. רק בימים האחרונים נשאלתי שאלה מעשית כזו, והובהר לי שהאשה מצויה בלחץ, מאחר והיא חוששת שאין תועלת בגט שכבר ניתן לה.

איני מבין מה עומד מאחרי הדחיפה לחתימה על הסכם שיכניס לצרות דווקא את הנשים. שהרי לאחר שיינתן גט בעקבות ההסכם, בלא שבית הדין ידע על הכפייה שהופעלה על הבעל במזונות של 1,500 דולר, האשה תהיה בבעיה קשה. לאחר ששניהם יחזיקו תעודת גירושין, יקשה מאד להביא את הבעל להסכים לגט מחודש, והדבר עלול לגרום סחיטות וכיוצא"ב, מלבד עצם הקושי לחזור ולנהל מערכת דיונים חדשה. באותם מקרים שבהם האשה לא תדע על המצב הבעייתי, יהיה מצב של אשת איש או ספק אשת איש הנישאת לאחר בלא מודעות לבעיה. ואת כל זאת מובילים אנשים, שמעמדה וזכויותיה של האשה יקרים להם.

הקמפיין הזה גובל בחוסר אחריות כלפי הזוגות, מאחר ובעקיפין ושלא במכוון, יתכן והם הוטעו. באותם המקרים שבהם יסיים הזוג את הנישואין, באמצעות לחץ שיופעל על הבעל כתוצאה מההסכם, הם ייכנסו לסבך של בעיות הלכתיות; וכל זאת, בלא שמלכתחילה ניתן לזוג הסבר נאות על הצפוי להם בעקבות החתימה על ההסכם.

4. גירושין ללא עילה

בנוסף נציין כי התפיסה העומדת מאחרי ההסכם היא שיש לאפשר גירושין לכל אחד מבני הזוג

גם בלא כל עילה מקובלת. מלבד העובדה שתפיסה זו הינה זרה לעולמה של תורה, ולקוחה ממחוזות אחרים, יש לבחון את השאלה האם כל זוג המתבקש לחתום על הסכם כזה, מודע לכך שבחתימתו על ההסכם הוא קובע במו ידיו שזו תהיה מסגרת הנישואין שאליו הוא נכנס; מסגרת שבה ללא כל עילה, יוכל כל צד לפרק את הנישואין גם לאחר עשרות שנים ובלא צורך בהנמקה או דיון מהותי, ושחתימה זו היא בלתי חוזרת, אלא אם כן הצד השני יסכים לביטול ההסכם.

5. הכרת המציאות

ונציין נקודה נוספת למחשבה. כיום, הרוב המכריע של הזוגות מתגרשים בהסכמה. אמנם במרבית המקרים רק צד אחד יוזם את הגירושין, בכל מקרה מהטעמים המיוחדים לו, אך בדרך כלל בסופו של דבר לאחר פרק זמן סביר הצד השני מסכים לסיים את הנישואין בהסכמה. כמדומני שכך הם פני הדברים ב-90% מהמקרים ואפילו ביותר מ-90%. באותם מקרים הצד שהתבקש להסכים לפירוק הנישואין עושה זאת בתחושה שהסכמתו ניתנה מרצונו החופשי ולאחר שהפעיל שיקול דעת. אך אם הצד השני ינופף בהסכם קדם הנישואין המוצע, הרי שאותו צד המתבקש להסכים לגירושין, יקבל את התחושה שהסכמתו אינה משיקול דעת חופשי, ולמעשה הוא מובל בעל כורחו למהלך כה מהותי בחייו. כך שביחס לרוב המכריע של ציבור המתגרשים, מלבד ההיבט ההלכתי הנוכח, ההסכם מכביד על אותו בן זוג שהתבקש לתת את הסכמתו לגירושין, ומוסיף עוגמת נפש בנוסף למשבר שבעצם הגירושין.

ה. מסקנת הדברים

יש לגנוז את היהסכם לכבוד הדדי ולא לעשות בו שימוש. מוטב שלא להמתין עד שיתבררו עשרות או מאות מקרים של נזקים חמורים שנגרמו בעטיו של הסכם זה. אין מקום לגישה שנשמעה שההסכם ניסיוני ובעוד כמה שנים נבחן את התוצאות. יש נושאים שבהם אין עושים ניסיונות על גבו של הציבור התמים שאינו מודע לקלקולים שבהסכם. ניתן לערוך הסכם בהתאם לעקרונות שנכתבו במאמרי ביצה'ר' כ, או לערוך שטר התחייבות כמפורט להלן ובכפוף לסייגים שהתבארו לעיל.

ו. נספח: מכתבו של הגרז"נ גולדברג

להלן מכתבו של הגאון הרב זלמן נחמיה גולדברג שליט"א ששלח לי לאחר שנפגשנו (ביום ט"ו באדר ראשון תשס"ה) לבירור הנושא.

בס"ד, י"ט אדר א' תשס"ה.

שטר התחייבות

חתימת ידי תעיד עלי כמאה עדים שהתחייבתי בקניין אגב סודר לזון ולפרנס את אשתי..... כהלכות גוברין יהודאין דזנים ומפרנסים נשותיהם בקושטא. ואם ח"ו לא מיתדר לנו לקבוע דירתנו הקבועה ביחד בדירה אחת מאיזה טעם שיהיה, אני מתחייב לה סך..... דולר ליום עבור מזונותיה ופרנסתה כל זמן היותנו נשואים כדת משה וישראל. חיוב מזונות ופרנסה בסך הנ"ל יהיה בתוקפו גם אם יש לאשתי פרנסה ו/או הכנסה ממקור אחר. ואני מוחל לה כל הזכויות והחייבים שזוכה בהם אדם כשנושא אשה מתשמיש ומעשי ידיה בזמן שחייב סך הנ"ל בתוקפו. אולם אם אזמין אותה לדין תורה בנידון הפירוד בבית דין קבוע ובית הדין יפסקו עליה שהיא לא צאית דינא בענין הפירוד, הן משום שתסרב להופיע לדין תורה והן אם תבוא לבית הדין ובית הדין יפסקו בינינו, ואני אהיה מוכן לקיים פסק הדין או הצעת בית הדין והיא תסרב, יפסק חיובי זה. ואני מודה שההתחייבות שבשטר זה נעשה בקניין המועיל בדין תורה וכחומר כל שטרות שבבית דין חשוב והתנאים נעשו כחומר כל התנאים. ולראיה באתי על החתום ב..... ימים לחדש..... שנת..... כאן..... והכל שריר וקיים.

להוי ידוע, כי בזמנו הסכמתי שאפשר לחתום על שטר התחייבות בנוסח הנ"ל. אך אינני מסכים לשטר התחייבות בנוסח אחר שהופץ לאחרונה בציבור, ובו חיוב הממון נקשר לגירושין ואינו מתבטל אלא אם הבעל יתן גט. מלבד זאת, אינני מסכים להחתיים את הבעל על שטר המאפשר להוציא לפועל את חיוב הממון בבית המשפט. אני מסכים לשטר הנ"ל רק בתנאי שחיוב הממון הקבוע בשטר יהא נידון בבית הדין שיפסוק לחייב את הבעל לאחר דיון ועל פי ההלכה. ואני מבקש בכל לשון של בקשה לא לכתוב נוסח אחר, ומאד להיזהר לא לכתוב מבוא להסכם, אלא לכתוב שהמטרה של ההסכם היא דאגה לאשה שאין שלום בית בביתה, לדאוג לה שיהיה קיום הגון של פרנסה. וכל נוסח אחר עלול לגרום ח"ו לתקלות גדולות, ואפילו למצב שלא יהיה כלל מוצא ותקנה.

בכבוד רב

זלמן נחמיה גולדברג

